

Hoe wij met elkaar omgaan

Pestprotocol 2019

OBS De Lokhorstschool

Visie school

OBS de Lokhorstschool staat 'voor geborgenheid en kwaliteit'. Wij proberen met de kinderen de zin der dingen te ontdekken vanuit normen en waarden. Het is voor ons van belang dat het kind respect leert tonen voor zijn medemens, ongeacht geslacht, huidskleur, geaardheid of geloof. Wij vinden het belangrijk dat de leerlingen kennis maken met de diversiteit van onze multiculturele samenleving. De scholen van Stichting Fluvium zijn meestal gevestigd in kleine kernen, waardoor de school een spilfunctie heeft in het dorp. Wij nemen deel aan activiteiten in de omgeving en betrekken de bewoners van Deil bij onze activiteiten. De Lokhorstschool wil, als enige basisschool in Deil, met onderwijs van goede kwaliteit en een veilig leer- en werkklimaat, thuisnabij en passend onderwijs bieden aan alle kinderen in de basisschoolleeftijd. Het is ons doel om leerlingen cognitief en sociaal te ontwikkelen, zodat ze kunnen doorstromen naar een passende vorm van vervolgonderwijs. We richten ons op drie belangrijke aspecten:

1. Kernvaardigheden: we richten ons onderwijs voornamelijk op de kernvakken rekenen, taal, spelling en (begrijpend) lezen. Zonder dat we hierbij andere ontwikkelingsgebieden uit het oog verliezen. Leervaardigheden: aan het eind van de basisschool kunnen de kinderen zelfstandig problemen oplossen en hebben ze inzicht in hun eigen leerstrategieën. Ze stralen zelfvertrouwen uit en zijn bewust van hun talenten.
2. Sociale vaardigheden: kinderen kunnen aan het eind van de basisschool:
  - Respect tonen voor zichzelf en anderen
  - Omgaan met verschillen tussen mensen
  - Hulp vragen en geven
  - Samenwerken
3. Wij maken de leerling eigenaar van zijn/haar eigen leerproces door reflectie op gedrag, met positieve feedback, door creativiteit te stimuleren, hen te leren omgaan met conflicten, problemen te leren oplossen, m.a.w.: hen op te voeden als kritische burgers in een samenleving, waarvan zij al deel uit maken.

Definitie pesten

Bij pesten is sprake van herhaaldelijk verbaal of fysiek beschadigen van een ander en/of het sociaal uitsluiten van de ander uit de groep.

Pestgedrag wordt dus niet per se gedefinieerd door de handeling zelf, maar meer door de bedoeling van die handeling (schaden, buitensluiten).

Bron: <https://www.sameninontwikkeling.nl/medialibrary/DriestarSAM/DriestarSAM/Documenten/Voorbeeld-van-een-pestprotocol.pdf>

Preventief

Op de Lokhorstschool werken we het hele jaar door aan een veilige en prettige werksfeer. Als leidraad gebruiken we hierbij de Kanjertraining in alle groepen. Kanjertraining gaat over het

bevorderen van onderling vertrouwen in groepen. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust in de klas, het stimuleren van sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat (Kanjertaining, 2019).

Activiteiten die we uitvoeren in relatie tot een prettig en veilig schoolklimaat:

- Kanjertraining (zie bijlage 1) voor groep 1-8, gemiddeld 1x per 2 weken een les;
- KIJK signalering groep 1-3;
- KanVAS
  - o Leerkrachtvragenlijst (groep 1-8) – door leerkrachten ingevuld
  - o Sociale veiligheid vragenlijst (groep 5-8) – door leerlingen ingevuld.
  - o Sociogram (www.stoeltjesdans.nl ?) 1x per jaar voor de herfstvakantie (groep 5-8)
  - o Kanvas en KIJK worden besproken tijdens de groepsbesprekingen met IB.
- Pleinwacht
  - Pleinafspraken en schoolregels (eventueel aangevuld met klas-specifieke regels);
- Een aantal dramalessen per schooljaar (combinatiefunctionaris en/of leerkracht) gericht op groepsbinding en persoonlijke ontwikkeling.
- In de bovenbouw lessen door de leesmediacoach over ‘mediawijsheid’ en ‘cyberpesten’ (is tevens onderdeel van de Kanjertraining).
- Schoolbreed thema SEO jaarlijks (starten in 2019, streven naar 4x per jaar in 2020-2021)
- Kindgesprekken

Plan bij signalen van pesten - NB altijd maatwerk!

Wanneer een leerling, ouders en/of leerkracht signalen heeft voor pestgedrag, dan kunnen de volgende stappen worden ingezet:

- Gesprek leerkracht en betrokken leerling(en)
- Gesprek leerkracht en ouders van de betrokken leerlingen.
- Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt
  - - Het probleem wordt serieus genomen.
  - - Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt is.
  - - Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Klassengesprek over pesten in deze specifieke situatie. Samen werken aan zelfde doel: iedereen met plezier naar school. Afspraken maken over hoe samen op te pakken.
- Kindgesprekken met betrokken leerling(en), zowel gepeste als pester. Opties:
  - o Gesprek met leerkracht
  - o Gesprek met IB (als kindercoach), bijvoorbeeld:
    - Werken aan zelfbeeld
    - Werken met helpende gedachten
    - Luisterend oor, uitlaatklep voor leerling
    - Leren relativeren/loslaten van negatieve gebeurtenis
    - Spiegelen wat de eigen rol is en
- Supportgroep (zie bijlage 2) benadering door een deel van de groep te betrekken om het saamhorigheidsgevoel te versterken en te focussen op “iedereen gaat met plezier naar school”
- Extra afname KanVAS en bij onduidelijk beeld advies vragen aan Kanjertraining om vervolgstappen te bepalen.
- Van groot belang is dat de gepeste zich gehoord en gesteund voelt op school.
- Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Het aanbieden van hulp.
-

Het betrekken van de groep (evt supportgroep = kleiner deel van de groep) bij het pesten

De leerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen en die van de school hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, kunnen er moeite mee hebben, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter, een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een (sociale vaardigheids-) training aan bijdragen.

Referenties

Young, S. (1998). The Support Group Approach to Bullying in Schools. *Educational Psychology in Practice* 14(1), 32-39.

Kanjertraining (2019). *Welkom bij de Kanjertraining. Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect*. Verkregen op 03-09-2019 van de website <https://www.kanjertraining.nl/>

Bijlage 1

Welkom bij de Kanjertraining. Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect.

Kanjertraining gaat over het bevorderen van onderling vertrouwen in groepen. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust in de klas, het stimuleren van sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat. De training wordt zowel gegeven in psychologenpraktijken als in klassen op basis- en middelbare scholen. De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief).

Leerkrachten, directie, ouders en kinderen leren op een respectvolle manier met elkaar om te gaan. Wezenlijke gedragsveranderingen binnen groepen zijn niet zomaar in een jaar bereikt. Daarvoor is een traject van meerdere jaren nodig. Indien de training goed gegeven wordt door ervaren mensen, blijkt de training op kort termijn effectief. Kinderen laten een afname zien van probleemgedrag en depressieve gevoelens, alsmede een toename op welbevinden en zelfwaardering in klassen met veel problemen en op psychologen praktijken (zie Vlieg 2015). Wordt de training uitgevoerd door minder ervaren mensen, zoals leerkrachten die zich de lessenreeks en de Kanjertaal nog eigen moet maken, dan zijn in de beginfase geen duidelijke positieve effecten gevonden. Wel blijkt dat pesten afneemt in klassen met veel conflicten. (zie ook de uitkomsten van Orobio de Castro c.s. 2018)

Met de Kanjertraining leren kinderen, leerkrachten en ouders zich op een positieve manier te handhaven in sociaal stressvolle omstandigheden. Onder het motto: wat je meemaakt is interessant, vervelend of naar, maar hoe je ermee omgaat is belangrijker, dat vormt je. Reageer daarom niet met haat, wraak, gezeur, onverschilligheid of cynisme op problemen die zich voordoen in jouw leven. Doe je best er iets van te maken. Zoek oplossingen waarmee je elkaar en de situatie recht doet. Oplossingen die in de toekomst houdbaar zijn.

Kernwoorden van de Kanjertraining zijn

- Vertrouwen,
- rust,
- wederzijds respect,
- sociale redzaamheid,
- ouderbetrokkenheid,
- burgerschap,
- gezond gedrag
- duurzaamheid.

De Kanjertraining is in 1996 begonnen als een ouder- en kindtraining. Deze ouder- en kindtraining wordt nu over het hele land gegeven in de diverse praktijken. Daarnaast is de training uitgegroeid tot een volwaardige methode voor het primair en voortgezet onderwijs.

De Kanjertraining is opgenomen in de database voor effectieve jeugdinterventies van het NJi als effectief volgens sterke aanwijzingen. De methode kent een uitgebreid leerlingvolgsysteem (KanVAS) dat erkend is door de Cotan en door de Onderwijsinspectie wordt gebruikt om de sociale opbrengsten bij kinderen te meten.

Bijlage 2 - Van pesten naar samenwerken

De supportgroep: oplossingsgerichte aanpak bij pestgedrag op school; Sue Young, 2

Focussen op gewenste situatie waarin iedereen het prettig heeft. Richten op gewenste toekomst. De betrokkenen moeten zich tijdens de gesprekken concentreren op het versterken van hun eigen sociale vaardigheden.

De stappen in de aanpak:

- Beschrijven van de gewenste toekomst
- Inzien wat succesvol was in het verleden
- Waarderen van aanwezige kwaliteiten
- Meer doen van wat werkt

Supportgroepen van leeftijdgenoten

Vermijden van termen als pestkoppen, slachtoffer, pesten omdat dit niet bijdraagt aan gewenst gedrag/oplossing. Fasen:

1^e Het gesprek met de leerling die ondersteuning nodig heeft

- a. Inleidend ontspannend onderwerp als start van gesprek (afleiding!)
- b. Vragen of het kind geholpen wil worden
- c. Probleem aankaarten, aangeven dat gesignaleerd is dat er zorgen zijn. (NOOIT vragen – wie pest jou?) max 4, evt belangrijkste namen laten noemen
- d. Vragen welke kinderen kunnen helpen in de supportgroep, waarbij het gaat om kinderen waarmee het niet gemakkelijk loopt op dit moment (evt aangeven dat het niet gaat om te klikken, geen doel van deze aanpak)
- e. En wie zijn je vriendjes op school? (max 3-4) (bij langdurig pesten kan het zijn dat er geen namen worden genoemd, dan vragen met wie het kind bevriend zou willen zijn)
- f. Aangeven dat je met deze kinderen gaat praten om het voor dit kind leuker te maken
- g. Na een week horen hoe het is gegaan

1^e Bijeenkomst supportgroep

Ongeveer 5-8 kinderen

Luchtig en optimistisch, niet te ernstig of zwaar, denken in oplossingen

1. Op gemak stellen
2. Aangeven dat je hun hulp nodig hebt bij het doel: bijdragen aan het gelukkiger maken van kwetsbare kind
3. Ben je zelf wel eens ongelukkig geweest op school? Nu blij? Juist daarom deze groep nodig.
4. Welke ideeën hebben jullie om leerling X te helpen/gelukkiger te maken?
5. Ideeën met naam opschrijven (niet bedoeld als checklist, wel dat elk idee belangrijk is)
6. Aanmoedigen en bedanken voor elk idee
7. Ideeën moeten uit de groep zelf komen (niet uit de gespreksleider, geen taakjes geven, niets laten beloven, etc) de gespreksleider luistert, moedigt aan en complimenteert elk idee.

8. Iedereen een idee? Samenvatten van suggesties met namen
9. Over een week terugkoppelen met de supportgroep

2^e gesprek leerling

Hoe gaat het ermee? Wat is bereikt? Nog vervolgspraak maken eventueel

2^e gesprek supportgroep

Hoe is het gegaan? Complimenteren wat gelukt is. Geen controle van lijstje, maar delen van wat is gelukt. Evt nog een week vervolgen en een 3^e gesprek plannen in de week die volgt.

Twee belangrijke aannames

1. De leerlingen zijn de experts als het om hun eigen leven gaat
2. Leerlingen bezitten alle kracht en persoonlijke kwaliteiten om hun leven op school meer in de door henzelf gekozen richting te duwen

De gespreksleider haalt die expertise naar boven en de leerling vertelt over kleine maar belangrijke veranderingen die bijdragen aan een positieve ontwikkeling.

Diverse (preventieve) tips (lowlevelinterventies)

- De week van de vriendschap (ipv antipestweek)
- Hulpbox
- Training overblijfkrachten
- Rolmodel volwassenen
- Het trainen van zelfvertrouwen bij leerlingen – schoolbreed
  - Op papier wat doen we nu of hebben we in verleden gedaan wat werkt? Door dit op papier te zetten blijkt vaak een schat aan ideeën voor handen te liggen. Het uitvoeren kan starten...
- **Geheime vrienden** (begin van de week ontvangt iedereen een lootje met een naam van klasgenoot, komende week 'extra aardig' zijn; einde van de week raden/bekend maken wie je geheime vriendje is geweest)
- Kinderen laten opletten of iemand iets doet wat zou helpen de klas (nog) vriendelijker te maken
- **Blijheidsdetectives** (1 (evt kwetsbare) leerling kiest maximaal 5 kinderen; opdracht: opletten of ze iemand iets zien doen dat de school leuker maakt. Eerst zelf brainstormen wat dit zou kunnen zijn, dan een week lang aan de slag, na één week terugkoppeling, ongeveer 5 weken voortzetten, daarna vaak zelfstandig genoeg om deze vaardigheid zelf voort te zetten. Afsluiten met blijheids detectivecertificaat
  - o Effecten:
    - Vergroten sociale vaardigheden
    - Meer zelfvertrouwen
    - Beter in samenwerken in de klas